

کتابخانه

سلام

حضرت « مهدی » در قرآن:

جلسه هجدهم - نیر ماه ۱۳۹۹

سورة « **كهف** »، چهار داستانِ پر رمز و راز دارد:

اول: داستانِ اصحابِ كهف و رقيم. (آیه: ۹ تا ۲۶)

دوم: داستانِ « مردِ آسمانی » و « مردِ زمینی ». (آیه: ۲۸ تا ۴۵)

سوم: داستانِ حضرت موسی و حضرت خضر علیهما السلام. (آیه: ۶۰ تا ۸۲)

چهارم: داستانِ حضرت ذوالقرنین صلوات الله علیه. (آیه: ۸۳ تا ۹۸)

که^۵ ظاهراً تمام این آیاتِ با « آخرین حجّتِ الهی » ارتباط دارند.

می‌خواهیم با امید به « **عنايتِ الهی** »،

پس از توفیقِ مرور آیات بخش دوم و سوم و چهارم،

از این جلسه، ۱۸ آیه « **داستانِ اول** »

درباره « **اصحاب کهف و رقیم** » را

مرور کنیم. إن شاء الله تعالی

« بخش های اصلی: »

بخش اول: معرفی اصحابِ کَهِف و رَقیم:

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا (٩)

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا (١٠) فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا (١١) ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَى لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا (١٢)
نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَ زِدْنَاهُمْ هُدًى (١٣) وَ رَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا: رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا (١٤)
هُؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْ لَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيْنِ يَدَيْنِ مِمَّنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا (١٥) وَ إِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْوَا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَ يُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مِرْفَقًا

(١٦)

بخش دوم: نحوه خوابیدن آنان:

وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَتَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرِّضُهُمْ ذَاتَ الشَّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا

(۱۷)

وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَ ذَاتَ الشَّمَالِ وَ كَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَ لَمَلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا

(۱۸)

بخش سوم: مرحله بیداری آنان:

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ؟ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ
بَوْرَقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَ لِيَتَلَطَّفَ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا

(۱۹) إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا (۲۰)

بخش چهارم:

پیام اول این خواب و بیداری:

وَكَذَلِكَ أَغَثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ
..... (۲۱)

بخش پنجم:

اقدام زیبای بعد از این اعجاز:

.... فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُيُوتًا رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا

(۲۱)

بخش ششم:

واکنشی بیهوده و بی حاصل بعد از این **اعجاز:**

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَ يَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَ يَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَ ثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ

=

قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا وَ لَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا

(۲۲)

بخش هفتم:

پیام دوم این خواب و بیداری و اعجاز:

وَلَا تَقُولَنَّ لِّشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا (۲۳) إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا (۲۴) وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَ

ازدادوا تسعاً (۲۵) قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا (۲۶)

بخش هشتم:

« پیام » این « داستان »،

در ارتباط با « آخرین حجت الهی ».

A photograph of a window with light-colored sheer curtains. The window is divided into several panes. Outside the window, there are lush green trees and foliage. On the windowsill, there are several potted plants with bright red flowers. A string of small white lights is visible along the top edge of the window frame. In the bottom left corner, there is a red banner with white text.

« آیه » اول:

أَمْ حَسِبْتَ

أَنْ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ

كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا؟ (كهف/۹)

آیا پنداشتی اصحاب كهف و رقيم از معجزاتِ شگفت‌انگيز ما بودند؟

نکته اول:

« كهف » يعنى چه؟

و « غار » چيست؟

امام حسین صلوات الله علیه و امام سجاد صلوات الله علیه،

« خداوند » را « كهف » می خوانند:

أَنْتَ كَهْفِي :

تو پناهگاه منی وقتی كه راهها با همه وسعتشان درماندهام كند (دعای عرفه)

يَا كَهْفِي

(٦) تَحْمَدُكَ نَفْسِي وَ لِسَانِي وَ عَقْلِي

(دعای ۵۱ صحیفه)

در « صلوات شعبانیه »،

« خاندان نبوت صلوات الله عليهم » را

« **کَهَف** » می نامیم:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِ مُحَمَّدٍ **اَلْكَهْفِ** **اَلْاَحْصِيْنَ**

(صلوات شعبانیه)

حضرت امام سجّاد صلوات الله علیه،

« امام » را « كهف » می خوانند:

اللَّهُمَّ؛ إِنَّكَ أَتَيْدْتَ دِينَكَ فِي كُلِّ أَوَانٍ بِإِمَامٍ

أَقَمْتَهُ عِلْمًا لِعِبَادِكَ وَ مَنَارًا فِي بِلَادِكَ بَعْدَ أَنْ وَصَلْتَ حَبْلَهُ بِحَبْلِكَ،

فَهُوَ عِصْمَةُ اللَّائِذِينَ وَ كَهْفُ الْمُؤْمِنِينَ (۶۱) (دعاء ۴۷ صحیفه در عرفه)

لذا در « زیارت جامعه کبیره » می گوئیم:

السَّلامُ عَلَى أئِمَّةِ الْهُدَى

وَمَصَابِيحِ الدُّجَى وَ أَغْلَامِ التُّقَى وَ كَهْفِ النُّورَى

سلام و رحمت و برکات خدا بر امامان هدایت و چراغهای تاریکی
و نشانه‌های تقوا و ... و « پناه مردم »

حضرت امام سجاد صلوات الله علیه،

« والدین، فرزندان، بستگان و همسایگان مومن » را هم

« **کَهِف** » می نامند:

(۱۰) اللَّهُمَّ؛ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاجْعَلْ:

أَبَاءَنَا وَ أُمَّهَاتِنَا وَ أَوْلَادَنَا وَ أَهَالِينَا وَ ذَوِي أَرْحَامِنَا وَ قَرَابَاتِنَا وَ جِيرَانَنَا

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ حِصْنٍ خَافِظٍ وَ **كَهْفٍ مَّانِعٍ** (دعای ۱۷ صحیفه)

واژه « غار » (به معنی: حفره‌ای در کوه) در قرآن آمده:

(اما هرگز به معنی کهف استعمال نشده است.)

.... اِذْ هُمَا فِي الْغَارِ،

اِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا (توبه/۴۰)

.... وقتی کفار او را از مکه بیرون کردند و - وقتی آن دو در « غار ثور » بودند،

او به همراه خود می‌گفت: غمگین مباش زیرا خدا با ماست

لَوْ يَجِدُونَ (اگر منافقین و فاسقین)

مَلْجَأًا أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدْخَلًا،

لَوَلُّوا إِلَيْهِ وَ هُمْ يَجْمَحُونَ (توبه/۵۷)

اگر پناهگاه یا غار یا سوراخی را (برای فرار از مؤمنین) می یافتند
حتماً « رَم می کردند » و شتابزده به سوی آن روی می آوردند.

به استناد این مواردی که ذکر شد،

« **کَهِف** »، « **پناه‌دهنده کاملی** » است که

« **پناه جویان** » را

از « **هر نظر** » تأمین می‌کند. مانند:

« **خداوند و اَئِمَّهٔ أَطْهَار و بَسْتِگانِ مُؤْمِن** »

و «**أَصْحَابِ كَهْفٍ**»، «تمامِ مؤمنینی» هستند که
فقط به «**خداوند**» و «**أَوْلِيَاءِ الهی**» پناه می‌آورند،
و «**أَصْحَابِ رَقِیم**»،

«اولین جوانمردانی» بودند که

برای رهایی از «شُرک و کفر و ظلم» و پناه بردن به «**حق**»،
در²⁸ «**شهرِ رقیم**» و در زمان «**دقیانوس**»، به غار گریختند.

نکته دوم:

قرآن،

داستانِ « اصحابِ کهف و اصحابِ رقیم » را

« نشانه و معجزه و آیتِ الهی »،

و « **إعجاب برأنگیز** » معرفی می کند.

سؤال اول:

مگر آنان چه «**کار**» کردند؟
گریختند، «**خوابیدند**»، بیدار شدند!
همین.

همین؟

سؤال دوم:

«عجب» یعنی چه؟

« **عَجَب** » یعنی:

« **شگفت‌زدگی** » از:

« **دیدن** » چیزی « **غیر عادی** »:

بقره: ٢٠٤ وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

بقره: ٢٢١ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ وَ لَوْ أُعْجِبَتْكُمْ

مائده: ١٠٠ قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ

توبه: ٢٥ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَ يَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ

توبه: ٥٥ فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَ لَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا

يونس: ٢ أَمْ كَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ

هود: ٧٢ قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَ هَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ

كهف: ٦٣ قَالَ أَرَأَيْتَ فَاِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَ اتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا

منافقون: ٤ وَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ

جن: ١ قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا.

A photograph of a window with light-colored sheer curtains. A potted plant with vibrant red flowers sits on the windowsill. The window looks out onto a lush green garden with trees and foliage. A bright cyan banner with a ribbon-like border is positioned in the lower-left corner, containing text in Persian.

« آیه » دوم:

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ

.....(نمل/ ١٠)

یاد کن وقتی آن جوانمردان

به (تنها) « پناه دهند » (مقدر) پناه جستند

نکته سوم:

یک « **خصوصیت** » آنان،

« همه چیز **تمام** بودن »

و « **بی نقص** بودن » آنان بود.

« فتيه » يعنى چه؟

« **فَتِيَّةٌ** » یعنی:

« **جوانمردانِ عاقل، بالغ، تام، مدبّر** »

مثل: « فتوا = حکمِ کارشناسی شده قطعی »

قَالَتْ: يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي - (نمل/۳۲)

وَإِذْ^{۴۲} قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ - (کہف/۶۰)

نکتہ چہارم:

آنان به «خدا» پناه بردند
نه به «غار»:

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ

فَقَالُوا: رَبَّنَا؛

آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

.... (نمل / ۱۰)

پس گفتند: خدایا؛ از نزدِ تبه ما فرصتِ (ویژه) بده ...

اقسام « رحمت »:

از منظر قرآن، خداوند « پنج نوع رحمت » دارد:

۱- « **رحمتِ رحمانیه** »: رحمت عام برای تمام مخلوقات بدون استثناء.

۲- « **رحمتِ رحیمیه** »: رحمت خاص برای « مؤمنین به خدا و رسول ».

۳- « **رحمتِ عِنْدَ الهی** »: رحمتی برای مأموریت‌های ویژه (هود/۲۸ - انبیاء/۸۴).

۴- « **رحمتِ لدی الهی** »: رحمتی برای شرائط ویژه (کهف/۱۰ - آل عمران/۸).

۵- « **رحمتِ روح الهی** »: رحمتِ نوری برای امورِ استثنایی (شوری/۵۲ - نحل/۱۰۲).

یک « **خصوصیت** » دیگر آنان،

« **توکل** به **خداوند** »

و « **امید** » به رحمت و **ویژه** بود.

نکتہ پنجم:

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ

فَقَالُوا: رَبَّنَا؛

آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

وَهَبْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا (نمل/ ۱۰)

...⁵⁰ و کارِ ما را برایمان عاملِ « رشد کامل » قرار ده.

یک « **خصوصیت** » دیگر آنان،

این بو که خودشان را

صاحبِ « **أمر** » می دانستند.

نکته ششم:

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ

فَقَالُوا: رَبَّنَا؛

آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً

وَهَبْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا (نمل/ ۱۰)

... و کارِ ما را برایمان عاملِ « رشد کامل » قرار ده.

« هیء » یعنی چه؟

« هَيَّئْ » یعنی:

« گردآوری تمام شرائط لازم »

برای تحقق چیزی.

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَٰئِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ

أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ ... (آل عمران/ ۴۹)

یک « **خصوصیت** » دیگر آنان،

تقاضای « **رشد** »

و « **شکوفایی کامل** » بود.

A photograph of a window with light-colored sheer curtains. The window is divided into several panes. Outside the window, there are lush green trees and foliage. On the windowsill, there are several potted plants with bright red flowers. A teal banner with white text is overlaid on the bottom left of the image.

« آیه » ۳ و ۴:

خدایا:

« **فهمِ ظرائفِ قرآن** » را به ما عطا فرما

و ما را از غفلت و جهالت و خودخواهی حفظ کن

تا در زمینه‌سازی ظهورِ آخرین حجت سیهیم

و در رکابش افتخار حضور داشته باشیم.

السلام عليكم و
رحمة الله وبركاته

